

Titel: Samtale imellem Kaffekanden og Thepotten samt Kammerpotten. Skrevet i Fryse-Maaneden.

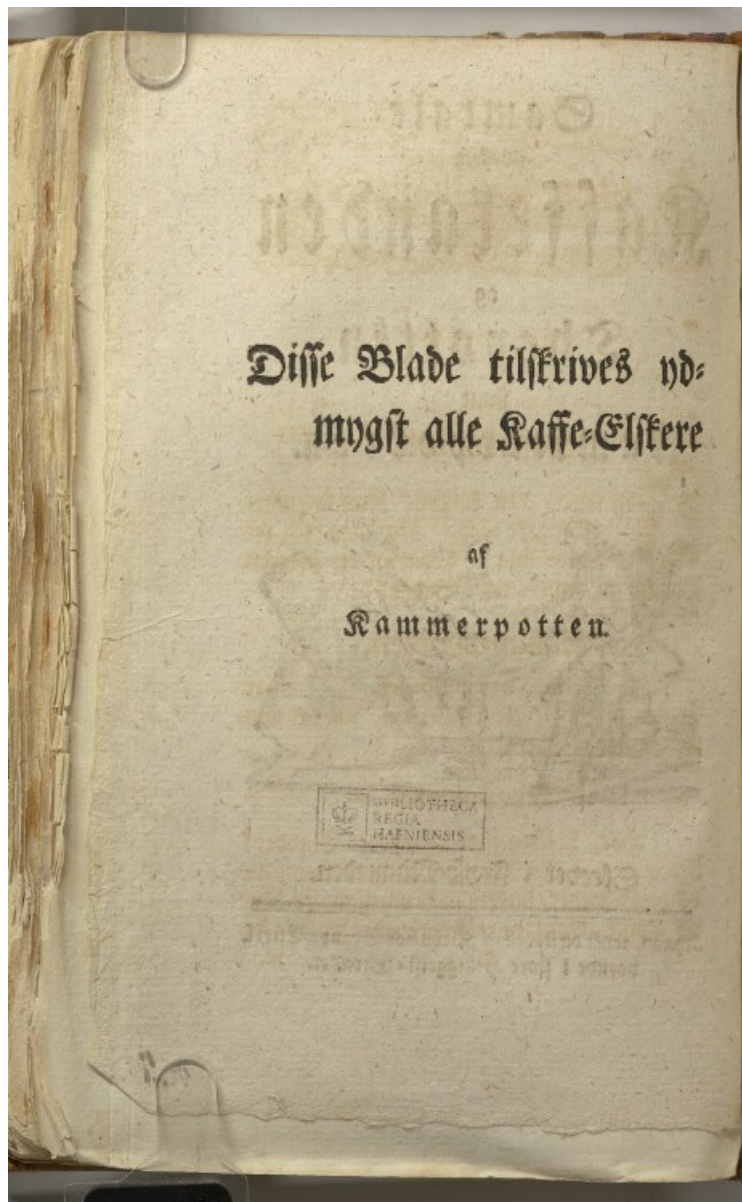
Citation: "Samtale imellem Kaffekanden og Thepotten samt Kammerpotten. Skrevet i Fryse-Maaneden.", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 15*, Borups Efterl., s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/catalog/tfs-texts-1_015-shoot-workid1_015_010/facsimile.pdf (tilgået 17. maj 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 1 bind 15

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Kaffekanden.

Jeg troer, den lumpne Kammerpotte
vil snakke med. Nu maa jeg ret
ærgre mig. Saadan en gemeent
Lingest tor knye i vort Selskab!

Kammerpotten.

Ja! J maa nok mælde jer, J, som er
til slet ingen Nytte i Verden, saa vel som
jer Syster, Thepotten.

Thepotten.

Hør, hvilken straf og næsvis Sludder!
Naar vi har den Vere hver Dag at fremstille
os paa Bordet, dækket med udenlandske Kar
og Duge iblant de fornemteste Folk, saa
A 2 maa

maa du pakke dig om Matten under Sengen, og om Dagen faaer du neppe Lilladelse, at være blant Folk; men man kaster dig hen i en Affrog, paa det Sted i Huset, som er mindst agtet.

Kammerpotten.

Hvad bryder jeg mig om Folkes Foragt? Det har længe været Mode iblant dem, at foragte det allernyttigste, og at sette Pæis paa Karrierer og Skyggederf. — Skolemesteren her i Huset maa og sidde foraget i en Affrog, naar man beviser Haarskæreren og Dansmesteren al optændelig Ære; den eene, fordi han lærer Børnene at trippe, og den anden, fordi han river dem i Hovedet. Vigtige Tjenester! Skolemesteren derimod, som skal danne deres Hierner og Hierter, har slet ingen Anseelse, hvis han ikke til al Lykke havde lært lidet Fransk og Musik, skulde han maaskee her i Huset neppe blive anseet for et Menneske.

Kaffekanden.

Jeg maa ret lee over denne dumme Snat. — Er det ikke ved min Hielp, at alle

alle Folk, besynderlig Fruentimmeret, faaer Munden paa Gang og lære at tale, da de ellers stedse maatte være og forblive stumme? Din Tjeneste derimod kunde hele Verden meget gierne undvære. At de bruge dig, skeer kun af Magelighed.

Kammerpotten.

Za vist er det ved eders Hielp, at Folk lære at tale, bagtale og forøde sig. — Madamen her i Huset skal have sin Kaffe tvende Gange om Dagen; men derfor maae Tjenestefolkene saa tit gaae med en sulken Mave, og komme ofte bort uden Løn. — For nogen Tid siden, da hun vilde jage en af sine Piger bort, for at spare hendes Løn til Kaffeen, men kunde paa ingen Maade finde Sag med hende, lukkede hun hendes Kiste op, stak sin Mand's Skoespender i den, og derpaa joeg Pigen bort, uden Skudsmaal, som en Tyv. See disse ere de Slags Herligheder, som I bevise det menneskelige Kion!

Kaffekanden.

Naar Folk endelig vil odelægges, behøve de just ikke mig, der ere Maskerader, D:
A 3 pera,

pera, Comoedier, Spilleborde, Wiinkie-
re, Brændeviinshuse, og tusinde ødeleggen-
de og fortærende Ting, som vilde blive alt
for vidløftige at opregne.

Kammerpotten.

Maskerade er nyttig; thi den er et
Sindbillede paa Menneskets tabte Eighed,
som det ved sit Fald har mistet. Comoedie
er nyttig; thi den lærer Mennesket at speile
sig i sig selv. Opera er nyttig for Musi-
kens Skyld, som aldrig nogen har lastet,
undtagen Menneſke-Hadere. Spillebor-
dene ere nyttige; thi saa lange man spiller,
bagtaler man ingen, og Spil er et Sindbil-
lede paa Lyffens Ustædighed. — Wiinkie-
dere og Brændeviinshuse opmuntre andres
Nænde med deres Nænde, og man bliver
Flog hos dem, ved den megen forskiellig
Snak, der høres; thi paa saadanne Steder
komme vittige, forsøgte og hule Brodre.

Kaffekanden til Thepotten.

Tal nu du Syster, jeg faaer ret hierte-
lig ondt af den gemene og frekke Snak; thi
i de Selskaber, hvor jeg er, tales altid i de
sineſte

fineste Modens Toner, saa at et pøbelagtigt Død kunde skaffe mig en Svindsøet paa Halsen, hvilket var høyst skadelig, saa vel for min egen Sundhed, som for Selskabets Skuld, der ved min Indkrympning kom til at lide alt for megen Skade.

Shepotten.

Intet er lettere, end at overbedise den taabelige Kammerpotte om dens Naragtighed; men det er alt for urimeligt, at skændes med sine Undermand — dog jeg vil lade som jeg taler for mig selv. — Nyttigere Væsener end vi to, ere der ikke i Verden, det er alle bekiendt. Ved Kaffebordet gjør jeg den Tjeneste, at jeg ophidser, eller rettere sagt stiller Blodets Bevægelse, som ellers let kunde blive for stille, eller for brusende. Og i de Huse, hvor ingen Kaffe er, agerer jeg selv Kaffe-kande, og naar man da drikker et Glas Brændeviin (jeg vilde have sagt Liqueur) paa sidste Kop, blive Folk lige saa nuntre, virksomme og veltalende, som naar I selv i egen Person har tienst dem.

Kammerpotten.

Der kommer mine Ord igien. Nu ere jo Brændevinsmændene nyttige?

Ehpotten.

Det er og det eeneste sande Ord, som du i al din Dumbhed har sagt.

Kaffekanden.

Og jeg siger nei! Hverken det ene, eller det andet er sandt. Alle Brændeviinsbrændere burde afskaffes; saa fik fattige Folk mere i Mæven, og beholdt maaskee deres Forstand. En Pøgel koster 4 a 5 Sk.; dermed begynde fattige Folk, saasnart de lukke Dørene op. Det er Moden, en lang Vane og selvfølgelig en Nødvendighed. Middagen kommer: de selv og Børnene skrige om Mad; men Brændeviins Pengene ere borte og nu grædes; men forgæves, for det tørre Brod. Naar hundrede Mennesker giøre sig ullykkelige, bliver maaskee Regningen denne:

Hundrede Ulykkelige deraf:

10) Straalet, for at fylde sig med Brændevin.

20)

- 20) Fornærmet deres Næste, for at være ved Spillebordet.
- 30) Skuffet, for at sidde hos Viintapperen.
- 10) Ulykkelige, for i Drukkenskab at have forlobet sig imod deres Øvrighed.
- 10) Ulykkelige, for i Overgivenesshed af Drik at have søgt Klammerie, slaget andre forderbet, eller og selv faaet Helseoet.
- 19) Ulykkelige, for lige frem at have dræbt sig selv ved Fylberie. Saaledes gif det N. W. — Han sad paa en Vin-kielder, og raslede saa lange, til man lod hente en Vogn. Han kom levende i Vognen, men da man vilde tage med ham i hans Huus; sad Herren død i Karetten. Med andre skeer det paa en mere fin og langsom Maade. De faae kun Vatterfoet, Hypokondrie, Podagra (mest af hede Vine) Kiragra, baade i Henseende til sig selv og andre.

Lad nu Masketade, Comoedie, Opera, længe nok være nyttige, saa er beviist, at Spille- Vind og Brandeviins-Huse, allene giore 99 ulykkelige af hvert Hundrede, og, naar en bliver ulykkelig ved sit onde Blod,

og en ugubelig Opdragelse, saa blive gode elendige ved Spil og overdreven Drif.

Kammerpotten.

Det kalder jeg at være af Kaffee: kan I være saa meget efter Grumset, da er det ingen Under, at Folk blive saa deltalende, som reent udtømme Eder et par Gange. — Men at jeg ikke skal prate saa meget, som Madamen, da vil jeg kun sige Jer følgende: — Misbrug ophæve og aldrig kan og bør ophæve Tingens rette Brug. — Mange gaae i Kirke, for der at søge Kierester, og jeg har hørt sige, at nogle klavre op imellem Prædiken (maaskee og under Prædiken) paa Pulpituret, for siden at krybe paa et andet Sted.

Skulde man derfor sløyse alle Kirker? — Kongernes beste Love blive beskuffede; skulde et Land derfor ingen Love have? Guddommens Skrifter blive fordreiede og brugte til Laster; skulde da disse opbrændes? — Hvad Vaand da mere paa det menneskelige Kion, hvad Bolværk mod Lasterne, hvad Opmuntring til Dyden! — I eders Tanker torde jeg vel ikke engang snakke

snakke om saa høje Ting; men veed I, hvad vor Skolemester har sagt, at hele Naturen og alle dens Dele vare lige rene og urene for dens Ophov, og at det var kun Menneskens Narrerie, eller Sandser's Skrøbelighed, som har gjort Forskiel imellem Rent og Urent. — Saaledes falde Folk mig ureen, fordi jeg tilbagebringer til deres Næser deres egen Raadenhed og Stank af Drukkeskab og Fylderie. Men er dette ikke en Virkning af deres Organer og det Materielle? Den, som nu har ingen af Deleene agter mig lige saa reen, som det hele øvrige af Naturen, thi han selv sagde Bliv om det Alt, og han kunde ikke sette noget ureent i den hele Natur.

Shepotten.

Tys! tys! lad og andre snakke med: I laste Systers findrige Tale og snakke selv hen i Beiret, som varer hele Qvarteer, uden at nogen kan faae et Ord indfort. Eders hele Snak smager af slet intet men lugter ilde. — Det er Skolemester-Væv. (I sigte det endelig selv). Hvad kan min Syster og jeg have at bestille med Folkes Laster! Disse Laster og det menneskelige

neskelige Kion ere nesten lige gamle. For
enten Kaffe, eller Thee styrede til Kiøben-
havn, sagde Politie-Mesteren og Domme-
ren: jeg kan ikke tage mod denne Forøring,
det er mod min Samvittighed; Een Dom-
mer bør ikke tage mod Skienk og Gave —
Far vel! — Ja! I kan tale et Ord med
min Kone — Konen var hverken Dom-
mer, eller Politie-Mester — Hun tog det
tilbudne, og Herren havde en reen Samvit-
tighed.

Kaffekanden.

Ja, min Syster! der skal have været
en Professor Theologia, som selv ingen Stif-
Penge tog for Attestas; men han havde en
Søn, som under Haanden sagde Studenter-
ne, hvad Spørgsmaal han vilde give —
Saaledes fik deres Hellighed dobbelt For-
deel; Sønnen den ene for sin Underviis-
ning, og Faderen den anden for sin naadige
Foyelighed, og dog havde ingen af dem hand-
let mod deres Samvittighed — Studenten
(jeg mener Professorens Søn) foyede en
Ben; Professoren vilde ikke giøre sin Søn
imod. Lutter naturlig Billighed, christelig,
selfka-

selfabelig, sønlig og faderlig Kierlighed —
Fire vigtige Løner for det menneskelige
Kion! Eisbærdige Baand. — Vel kan
man sige, at de tage Penge for deres Artig-
hed; men hvem kiender nu nogen Fordeel?
Det er og umueligt. Intet Menneske vil
gaae et Fied omsonst, hvorfor skulde en Pro-
fessor og hans Son da tillige arbeide for in-
tet. Det er vel sandt, at den første faaer
Kongens Løn; men denne nyde jo ogsaa
Sorenkrivere, Laugmand, Dommere, Po-
litie- og Borgemestere, Forvaltere, og flere
andre, og endda skal nogle af dem, for du,
min Syster og jeg kom til Boen, have for-
staaet den Koni, at forbedre Kongens
Kasse.

Kammerpotten.

J maae dog tilstaae begge to, at jeg
er til større Nytte i Berden, end J, og der-
for burde Kassekanden ikke strax ha-
ve beegnet mig med saadan Haandhed og
Foragt. J maae dog vel bekiende, Ber-
den kan undvære eders Tieneste. Den har
jo levet eder foruden i mange hundrede Aar;
og man veed jo, at J ikke endnu har væ-
ret

ret hundrede Aar i Europa. Jeg derimod har været til saa lange det menneffelige Kien har været slebet og boet i Huse.

Kammerpotten.

Hoab bryde vi os om de dumme Europæer, som kalde sig de klogeste Folf paa Jorden, og har dog været de sidste, der har lært noget i Verden. — Da alle Europæerne endnu løbe nogne omkring i Skovene, undtagen Italienerne, som boede i Straa-Hytter, og vare vilde Folf; da var jeg allerede i Ere og Ansæelse hos det ældste og klogeste Folf paa Jorden, hos en Nation, som har dannet sig selv.

Kaffekanden.

Jeg kan just ikke rose mig af Elde. — Det er jo ikke heller den Sag, vi har at handle om. Kammerpotten roser sig af Elde; men hvortil nytter en gammel Foragt? — Er det ikke bedre, at være ung og æret, end gammel og foragtet?

tet? Ung og lykkelig, end gammel og elendig? Vilmed kan jo Folk kaste dens For-
dring paa Gaderne og i Gaardene, saa
at jeg ikke begriber, hvorfor Kammerpot-
ten gior sig saa umistelig.

Kammerpotten.

Jo! Det var et artigt Syn, at
see Gaderne fulde af Damer ved dette Op-
tog! — J skulde være en Fornem, og
J snakker som J nys var kommen fra
Nyebyder.

Thepotten.

Ei! min Syster! klamres dog ikke
med den gemene Ting! Men see! nu
faaer hun noget andet at bestille, og jeg
med. — Kaffebordet skal strax dækkes.
— Der ere allerede kommen nogle Frem-
mede; men de kan aldeles ikke tale, for-
end hun faaer betient dem.

Lys!

Lys! Lys! de Fremmede gif, og
Kaffekanden, stolt af sin Vere, opblæst af
sin nye Seier, begyndte saaledes:

Kaffekanden.

Saa du nu din gemene Kammer-
potte, hvorledes jeg floy omkring iblant
de artigste Damer og største, saa kalbede,
Herrer i Landet; imedens du stoed og
krob sammen i en Krog, som en anden
Tigger. Selv min Syster, Thepotten
blev denne Gang foragtet og udelukt af
det høye Selskab.

Kammerpotten.

Ja, I maa nok mælde jer,
med jer Slidder - Sladder. Hvem
stoed og krob sammen i en Ufkrog! Da
I havde floyet om paa Bordet, som en
almindelig Dyrarterste, blev jeg siden be-
rørt af de suukfeste Damer's hoideste
Han

Hænder, for hvilke at kysse de prægtigste
Herrer skulle have vovet Lid og Blod,
og anbragt til de Stæder, for hvilke at
lugte til, den deiligste Bildbasse skulle ha-
ve opofret Lid og Ære.

NB. Thepotten fortørnedes og over
Kaffekandens Tale, hvorved hun holdt
sig fornærmet, og da hun derfor siden (som
pleier at skee) slog sig til Kammerpottens
Partie, begyndte at tale saaledes:

Thepotten.

Kammerpotten har i Sandhed Ret.
Madame Kaffekande bilder sig for meget
ind, og vilde vel tilsidst see hele Verden
over Skuldrene, eller Luden. — J var
allene i det høye Selskab, siger J; men
det er jo Usandsfærdighed. En Kiedel
reent Vand gjorde eders Selskab. Man
tog mig denne Gang ikke med i Lauget,
det er sandt; men det var virkelig af en
forfloyen nye gal Mode, og sandt at sige,
saa skytrede jeg ikke meget om, at være
B i saa

i saadant Selskab; thi det var et af de latterligste i Verden. Her sad Frue von Sprækkesuld, som aabenbarede alle skjulte Hemmeligheder, og ikke engang kunde, eller turde tie med sig selv; men temmelig tydelig forklarede, at Marquis d'O var hendes Mand behjælpelig: Frue Glubsk, som med Magt vilde være Amazoninde, og, for i sine Tanker at ligne tappre og behjættede Mandfolk antog Miner, Basen, Tale, Opførsel og Geberder, som en af Fisker-Damerne ved Stranden; Frue Pæn, som for at forestille Afholdenhed, loed som hun daanede, naar man nævnte det Ord: Mius, og behjættede hver Gang, hun horte de Ord: Blod, Kaarde, Krig, dræbt Høne, Slaget Faer, fangen Rotte, kæmpet Matros. Kavelerne i dette Selskab vare lige saa ypperlige. — Der sad Hr. Brinsk, som uagter sit Hare-Hjerte, gjorde Miner som en Besat, og fortalte med tusinde Eder, at han havde kastet 8 ud af Vinduerne, knækket Halsen paa andre 8, jaget 50 Officiers ud af et Biliard-Huus, allene med at løfte Koen,

Poen, og i egen Person, uden al Hielp, ofte indtaget hele Fæstninger — Grev: Venus Nat, som uagtet sit Missie Ansigt, sine sure Øyne, sin udtærede Krop, sine tilfattede Legge, pralede hele Follanter om sin Elfskøds Seirvindinger, og paa stoed, at ingen Dame kunde modstaae hans forliebte Dyekast: han foreviste endog en rodbruun falsk Tegne Bog, hvort han havde opskrevet den Seier, som han havde faaet over nogle hundrede Konger og Piger, hvilte den Trefiender aldrig havde seet: Marquis de Snakksomhed, som, uagtet allene faae og kiendte nogle Dienere paa Slottet, dog svor og bandede med de nyeste Franske Eder, at han talte tit med Kongen under sine Øyne: (om man kan troe det) at Dromingen sidste Gang klappede ham paa kinden, og sagde: Monsieur le Marquis, vous êtes un parfait Cavallier, at alle Prinsesserne neiede sig for ham, saasnart de saae ham.

Jeg vil ikke tale om alle de andre Narre. — Nok er det, de have ingen Være af, at have bivaanet dette Selskab.

Kaffekanden.

Vil I, min Søster, nu og være mig imod? Naa! det maa jeg bettende. Jeg nodes da vel til at tie. Men, før jeg tier vil jeg dog sige et Par sande Ord. Man anseer ikke Folk efter Død og Tale, efter Dyrforsel og Gæberder, men efter Klæder, Rang, Familie, Midler og Karakterer; og, naar saa er, maa I tilstaae mig, at Selskabet var meget net, høyt og anseeligt. Tilmed, Madame Thepotte! kan I aldrig sette eder i Ligning med mig. I gaaer alt for tit i gemene Selskaber.

Thepotten.

Ja! I maa melde jer med gemene Selskaber. — Hvor ofte vandrer I ikke
i de

i de Nye-Boder, hvor man fra oberst til nederst besmører eder med Sirup- og kaster eder oven i Klobet gemeent Finkels-Jokum i Hovedet?

Kaffekanden.

O! hvor jeg maa argre mig, jeg troer, jeg besvimer!

Kammerpotten.

Kan J besvime, som selv befaler de Sorter, der hielpe for alle Slags Sygdomme, i sær for Qualme og Besvimelser? En Dame horte engang, at hendes Herre var dræbt i et Fjeld-Slag. Hun visse sig derover ovetmaade bedrøvet, fortvivlede, rev Haaret af sig, og vilde have myrdet sig selv. I det samme husker hun til al Lykke paa eder. Neppe haade hun druffet den første Kop Kaffee, før al hendes Sorg med et forsvandt. Hendes Ansigt klarede op igien,
B 3   Dync

Dynene torredes, og hun blev ganske munter. Ved den anden Kop fik hun Bittighed, og betænkte sig paa en nye Mand, ved den tredie begyndte hun alt at skrive Kierligheds-Breve, hvori hun af alle Kræfter friede til Grever, Baroner, Kammerherrer; — ja endog til Gergeanter og Dienerne.

Kaffekanden.

See! hvor denne Slabbertasse kan give Gloser! hvem kan vel staae for hendes hvasse Tunge? Jeg vil frafalde og forsværge nogenstunde at tale med gemene Folk mere; thi det gaaer efter Ordspøget:

Hoc scio pro certo, quoties

Cum stercore certo

Aut vinco, aut vincor

Semper ego maculor.

Det

Det er ublagt:

Jo mere man rorer ved Skarn, jo
mere lugter det.

Kammerpotten.

Saa sig alle Døsmere, naar de ikke
længere kan forbyde sig.

